

інвестуємого капітала между ними.

Методические основы формирования инвестиционного портфеля судоходной компании предполагают использование оптимизационной экономико-математической модели. В качестве критерия оптимизации в модели используется кумулятивный денежный поток, связанный с реализацией программы пополнения флота, который включает эксплуатационные денежные потоки, капитальные вложения и денежные потоки, связанные с финансированием приобретения судов за счет собственных средств, банковских кредитов, и на основе финансового лизинга.

В качестве параметров управления используются: количество судов определенного типа, приобретаемых за счет собственных средств / банковского кредита; количество судов определенного типа, арендуемых на условиях финансового лизинга с выкупом в конце инвестиционного периода; коэффициент кредитной задолженности при финансировании приобретения судов; коэффициент, учитывающий долю лизингового финансирования. Вторую группу параметров управления (коэффициенты, которые учитывают долю долгового финансирования) можно рассматривать как константы. Такая необходимость возникает в случае, если просчитываются варианты финансирования на конкретных условиях банков и лизинговых компаний.

В модели используются следующие основные ограничения и условия. Суммарное количество приобретаемых судов и лизинговых судов каждого типа за весь период реализации программы пополнения флота не должно превышать установленную верхнюю границу количества приобретаемых и лизинговых судов каждого типа за весь период планирования. Количество судов, которые выбывают в каждом году, определяется по рамкам модели с учетом их возраста и целесообразности дальнейшей эксплуатации.

Величина кредитной задолженности при финансировании приобретения судов каждого типа в каждом плановом периоде по условию полного погашения кредита до конца реализации программы пополнения флота должна составлять от 50% до 80% рыночной стоимости судна. Величина лизингового финансирования при приобретении судов каждого типа в каждом плановом периоде, по условию полной выплаты лизинговых платежей до конца периода реализации программы пополнения флота, должна составлять от 70% до 80% рыночной стоимости судна.

На начало первого планового периода (года) сумма собственных средств по кредитным и лизинговым соглашениям не должна превышать

величину стартового капитала компании на начало реализации инвестиционной программы. На начало каждого следующего планового периода сумма собственных средств по кредитным и лизинговым соглашениям не должна превышать величину сальдо кумулятивного денежного потока. Сальдо кумулятивного денежного потока в каждом следующем году должны быть не меньше, чем в предыдущем. Величины кумулятивного денежного потока судоходной компании на конец каждого года, начиная с первого, и стартового капитала судоходной компании не должны быть отрицательными. Предполагается, что дополнительный собственный капитал в последующие годы в инвестиционную программу не вкладывается.

Модель позволяет осуществлять выбор методов финансирования инвестиций в приобретение судов разных типов при разных условиях их реализации и уровне стартового капитала в рамках долгосрочной инвестиционной программы.

УДК: 658.114

РОЗШИРЕННЯ ТЕЗАУРУСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВА ВІД НЕДРУЖНЬОГО ПОГЛИНАННЯ

Зайцева І.Ю., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Вражаючі масштаби, стрімкий ріст недружніх поглинань українських підприємств та істотні втрати національної економіки в наслідок рейдерства визначає об'єктивну необхідність розширення тезаурусу організації управління економічною безпекою підприємства та його захисту від недружнього поглинання. На жаль, у вітчизняному законодавстві до цих пір не виявлений чіткий зміст таких економічних категорій, як «недружнє поглинання», «рейдерство», «рейдер», «підприємство-ціль» і «підприємство-агресор», «грінмейл» та ін.

Важливу відмінність між поняттями «рейдерство» та «недружнє поглинання» є те, що останнє можливе лише в умовах існування кримінальної економічної системи, яка формується на основі переродження класичної ринкової системи за недостатнього державно-правового захисту.

При цьому основою кримінальної економічної системи є: кримінальна власність на основні ресурси виробництва (матеріальні, трудові); кримінальний бізнес (підприємництво); кримінальний ринок (тіньовий або «чорний»). Основною причиною переродження конкурентної

ринкової системи (або адміністративної чи квазіадміністративної) у кримінальну є недостатній правовий та економічний захист першої державою.

За своєю природою класична конкурентна ринкова система нестійка, вона містить стійку тенденцію до «злорякісного» переродження в:

1. Адміністративно-економічну систему (за надмірної ролі в регулюванні національної економіки адміністративних методів, які поступово витісняють ринкові методи саморегулювання та організації економічного життя).

2. Монополістичну економічну систему (за недостатньо ефективного антимонопольного або антитрестовського законодавства й неефективного правового захисту вільної конкуренції).

3. Кримінальну економічну систему (за недостатньо економічного та правового захисту державного або приватного бізнесу).

Кримінальний бізнес суттєво переплівся з державним, що також характерно й для деяких інших постсоціалістичних країн СНД і Східної Європи. Що стосується України, то в 90-х рр. XX ст. кримінальний бізнес знаходив своє відображення більше у державному бізнесі, ніж на приватному. В період ринкового реформування його питома вага була надзвичайно висока. В 1990 – 1998 рр. своєю діяльністю він практично перебивав весь приватний бізнес.

Тому під недружнім поглинанням підприємства або активу, слід розуміти, встановлення над підприємством або активом повного контролю як у юридичному, так і у фізичному розумінні та подальшу алієнацію усупереч бажанню менеджменту і/або власника (власників) цього підприємства або активу згідно з діючим законодавством в умовах ринкової економіки.

Рейдерство, на наш погляд, це встановлення над підприємством-ціллю або активом повного контролю як у юридичному, так і у фізичному розумінні та подальша алієнація усупереч бажанню менеджменту і/або власника (власників) цього підприємства або активу із застосуванням кримінальних схем в умовах латентної економіки.

При цьому, під терміном «рейдер» необхідно розуміти юридичну особу, яка планує здійснити комплекс різних корпоративних дій з метою встановлення над підприємством або активом повного контролю як в юридичному, так і у фізичному розумінні та подальшої алієнації усупереч волі його власника із застосуванням кримінальних схем в умовах латентної економіки.

Підприємством-агресором, на наш погляд, необхідно вважати юридичну особу, яка планує здійснити комплекс різних корпоративних дій з метою встановлення над підприємством або активом повного контролю як в юридичному, так і у

фізичному розумінні та подальшої алієнації усупереч волі його власника.

Під підприємством-ціллю слід розуміти юридичну особу, відносно якої здійснюється або планується здійснити комплекс різних корпоративних дій з метою встановлення над ним повного контролю як в юридичному, так і у фізичному розумінні та подальшої алієнації усупереч волі його власника.

Зауважимо, що встановлення контролю над підприємством не завжди є метою рейдера. У тому випадку, коли рейдер не бажає встановлювати контроль над суб'єктом господарювання, а ставить за мету лише заробіток на продажі акцій підприємства-цілі за завищеною ціною, має місце грінмейл. Окремим питанням є визначення розходжень між такими явищами в корпоративній практиці, як недружнє поглинання і грінмейл. Тлумачення недружнього поглинання наведено раніше, залишилося визначитися з тим, що ж таке грінмейл.

З метою запобігання двозначних трактувань термін „грінмейл” пропонується розглядати як комплекс різних корпоративних дій акціонера, направлених з метою змусити акціонерне товариство або основних його акціонерів придбати акції, що належать цьому міноритарію, за завищеною ціною. Іншими словами, грінмейл є різновидом високоінтелектуального вимагання.

Таким чином, не дивлячись, на вже зроблені зусилля з боку держави, досить важливою перешкодою для ефективної боротьби з недружніми поглинаннями є відсутність системного підходу до управління підприємством, зокрема відсутність єдиного тлумачення базових категорій, що стосуються недружніх поглинань.

УДК 330.131.7

МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Іванілов О.С., д.е.н., професор (ХДТУБА)

Формування ринку і ринкової інфраструктури, нових механізмів встановлення господарських зв'язків, розвитку підприємництва, зростання конкуренції вимагають поглиблення теорії ризику, методів його оцінювання та регулювання на всіх рівнях господарювання: державному, регіональному, місцевому, галузевому, а також підприємств, незалежно від форми власності.

Не можна сказати, що у вітчизняній економіці проблема ризику нова. Проте ставлення до ризику тут завжди було суперечливим і неоднозначним.